

DİLİMİ ZENGİNLEŞTİRİYORUM: ANA DİLİ, ATASÖZÜ

I ENRICH MY LANGUAGE: MOTHER LANGUAGE, PROVERB

GÜLEN KOÇAN¹

Makale gönderim tarihi 29 Mart 2017

Makale kabul tarihi 18 Mayıs 2017

Özet

Bu etkinlik, 2. Sınıf Türkçe Dil Bilgisi öğrenme alanı, "Atasözlerinin anlamını bilir, günlük konuşmalarında ve yazılarında kullanır." kazanımı ile ilişkilendirilerek planlanmış ve uygulanmıştır. Etkinliğin sonunda öğrencilerin okuduklarında, dinlediklerinde geçen atasözlerini fark edip, anlamlarını merak ederek araştırmaları ve günlük konuşmalarında ve yazılarında severek kullanmaları hedeflenmiştir. Bu etkinliğin öğrenenlerin dilini sevmesine, zenginleştirmesine ve öz güvenle kullanmasına katkı sağladığı görülmüştür. Etkinlik, öğrenci merkezli ve sorgulamaya uygun olarak hazırlanmıştır. Etkinliğin, iletişim kurma, dinleme, katılım ve öz değerlendirme bakımlarından öğrenciyi ileri seviyeye taşıdığı görülmüştür. Disiplinler arası geçişler ve çoklu zekaya hitap ettiğinden hatırlanacak bir etkinlik olmuştur. Ortaya bir ürün çıkarma ve bunun sergilenmesi de öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlamıştır. Biçimlendirici değerlendirmenin olmazsa olmaz bir parçası olan öz değerlendirme yapılmış, öğretmen tarafından da geri bildirim verilmiştir. Bu etkinlik Ankara'da ilkokul 2. sınıfta uygulanmıştır. Sınıf mevcudu 12 kız, 12 erkek olmak üzere 24 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin ön araştırma notları, öğretmenin hazırladığı posterler, t çalışması formatı, Barış Manço (Ali Yazar, Veli Bozar Keskin Sirke Küpüne Zarar) şarkısı, atasözleri sözlük ve öyküleri kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Türkçe, atasözü, sözlük, anlam, öz değerlendirme

Abstract

The activity in 2nd Grade Turkish Grammar was planned and applied by connecting it with the goals of "He knows the meaning of the proverbs and the morally and literally." It was aimed that, at the end of the activity, students will recognize the proverbs when they read or hear something and use them joyfully in daily speech and in writing. This activity should provide the students to love, enrich and use their mother tongue confidentially. This was prepared as a "student-centered" and "suitable for questining" activity. It is expected to improve the student to a high level in terms of communicating, listening, participating and self evaluating. It was a memorable study in terms of addressing integrated skills and multiple intelligence. Creating a product and its exhibition ensured the learnt subjects to be permanent. The self evaluation which is a must formative evaluation was done and the feedback was given by teacher. This activity was applied in Ankara at primary school, 2nd Grade. The class consists of 24 students including 12 boys and 12 girls. Students' preresearch notes, posters, t study format, The song "Ali yazar, Veli bozar..." by Baris Manco, proverbs, dictionaries and stories were used.

Key words: Turkish, proverb, dictionary, meaning, self-evaluation

¹ Öğretmen, Başkent Üniversitesi Özel Ayşeabla İlkokulu, Çankaya/ANKARA, gkocan@ayseabla.k12.tr

GİRİŞ

Bireyler öğrenme ortamına bilgi ve tecrübe farklılıklarıyla gelmekte ve kendi kapasiteleri çerçevesinde algılayıp öğrenmektedirler. Bu nedenden dolayı dil süreçlerinin kazandırılmasında tek yöntem, tek anlayış ve tek etkinlik fikri asla uygun değildir (Akyol, 2008). Her öğrencinin ihtiyaçlarının belirlenmesi önemlidir. Bu bağlamda her öğrenci kendi gelişimsel kilometre taşlarını farklı ama bağlantılı biçimde başarıyla oluşturur. Dinleyerek ve gözlemler yaparak özellikle öğrencilerin keyif aldığı öğrenme alanları tespit edilebilir, böylece öğrenmeyi daha da ileriye götürüp kapsamını genişletmek için ilgi çekici deneyimler planlanabilir (Uluslararası İlköğretim İçin Müfredat Çerçevesi, 2010). Bu çerçevede çeşitli etkinlikler vasıtasıyla öğrencilerin atasözlerini öğrenirken farklı deneyimler yaşaması amaçlanmıştır.

ETKİNLİĞİN UYGULANMASI ve DENEYİMLER

Etkinlik, Ankara ilinde bulunan bir ilkokulun 2.sınıf seviyesinde 3 ders saati (40+40+40 dakika) uygulanmıştır. İyi planlama yapılır ve yönergeler etkili bir şekilde verilirse öğretim yöntemleri rahatlıkla uygulanabilir. Çalışma 2017 yılının şubat ayının ilk yarısında uygulanmıştır. Bu çalışmada etkinlikler "Dilinin zenginliklerini bilir, günlük konuşmalarında ve yazılarında severek ve öz güvenle kullanır." Kazanımına yönelik hazırlanmıştır. Etkinlikte kullanılan araçlar şu şekildedir: Barış Manço (Ali Yazar, Veli Bozar şarkısı), Özellikler Poster, Atasözleri Metni, Atasözleri Sözlükleri, Atasözleri Liste Poster, Ders Defteri.

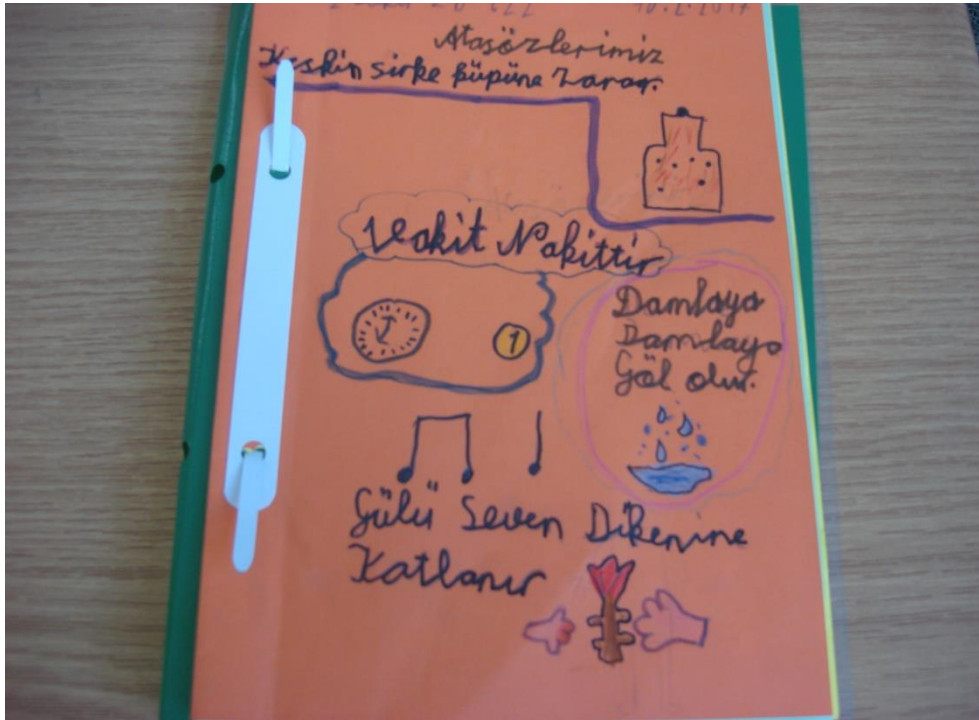
Ayrıca öğretmen tarafından Mini Telli Dosya (3 tane renkli A4 kâğıdını ortadan katlayıp 6 yaprak elde edilir. Telli dosya aynı boyda kesilir. Kâğıtlar delinip takılır.) oluşturularak öğrencilere üzerini doldurmaları için dağıtılmıştır.

Etkinliğe ön bilgi yüklemesi amacıyla birkaç gün önceden "Atasözleri ile ilgili araştırma yapıp defterinize not alınız." konulu ön çalışma yaptırılmıştır. Bu çalışma sınıfta uygulanacak etkinliğe öğrencilerin hazır gelmeleri konusunda çok faydalı olmuştur.

Dikkat çekme ve motivasyon amacıyla, derse sorularla başlanılmıştır. (5 dakika)

- Barış Manço'yu kimler tanıyor? (Tüm sınıf tanıyor.)
- Kimler seviyor? (Tüm sınıf seviyor.)
- Hangi şarkısını biliyorsunuz? (Arkadaşım Eşek)
- Kim söylemek ister? Birkaç öğrenci parmak kaldırdı, biri tahtaya çıktı ve tam olmasa da söyledi.

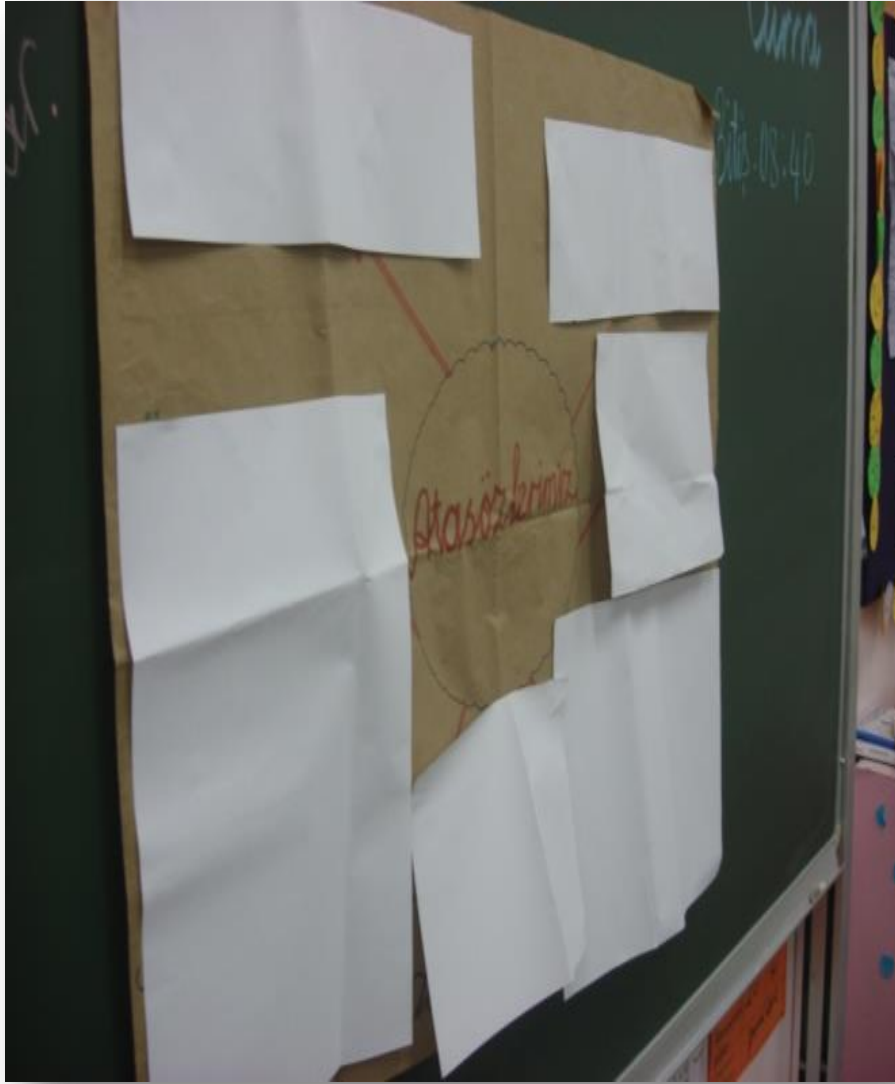
- Şimdi size Barış Manço'nun bir şarkısını dinleteceğim. Dikkatli dinlemenizi istiyorum. Özellikle nakarat bölümlerini dikkatle dinleyin.
- "Konumuzun ne olduğunu siz bulacaksınız." Yönergesi verildi. Şarkıyı dinledikten sonra;
- "Atasözleri" diye konuyu bulmuş oldular. "Dinlediğiniz şarkıda hangi atasözleri geçiyor?" Sorusu ile ilgili konuştuk.
- Ali yazar, Veli bozar.
- Keskin sirke küpüne zarar. (5 dakika)
"Sizin bildiğiniz atasözleri var mı?" sorusu ile ön bilgi yoklaması yaptım.
- Bildikleri atasözlerini sınıfça paylaştılar. (öğrenciden öğrenciye etkileşim)
- Konuyu bulduktan sonra, ürün olarak hazırladığım mini dosyalar dağıtıldı. Kapak hazırlamaları için on dakika verdim.
- Kapak hazırlığı bitiş saatini tahtaya yazdım. Başlama: 08:30 Bitiş: 08:40 (10 dakika)
- Kapak hazırlarken şarkıyı yeniden dinlemek istediler.
- Özensiz çalışma yapan öğrencilerim bile çok özenli ve istekli çalıştılar. "Müzik mi özenerek yapmanı sağladı?" diye sordum. Öğrenci: "Evet, o zaman daha sık müzik." dedi.

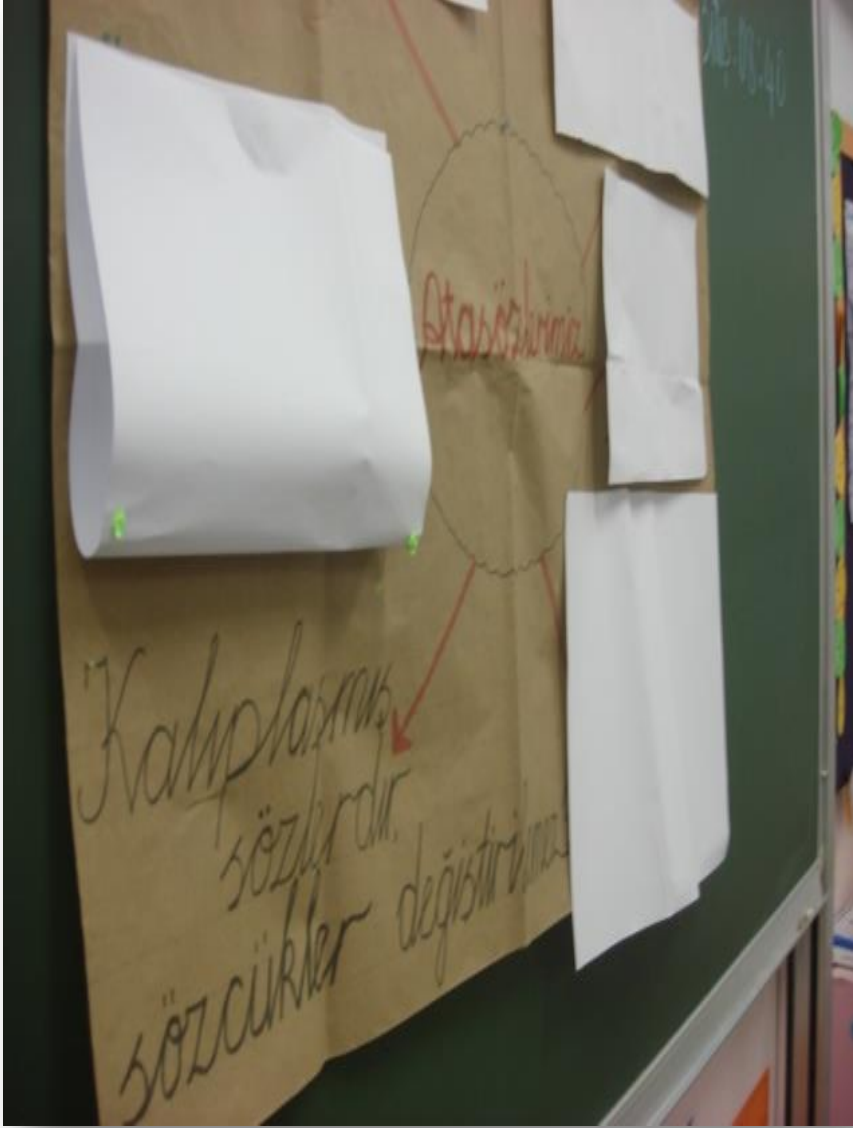
Fotoğraf1: Ürün kapak hazırlığında yazıp görselleştirdiği atasözleriyle, öğrenci ön bilgilerini gösteren fotoğraf

Kapak hazırlama aşaması, ön bilgilerini yoklama amacıyla hem öğretmen olarak bana; hem de kendini yazılı ve görsel olarak ifade etme fırsatı bulduğu için öğrencilere faydalı olmuştur.

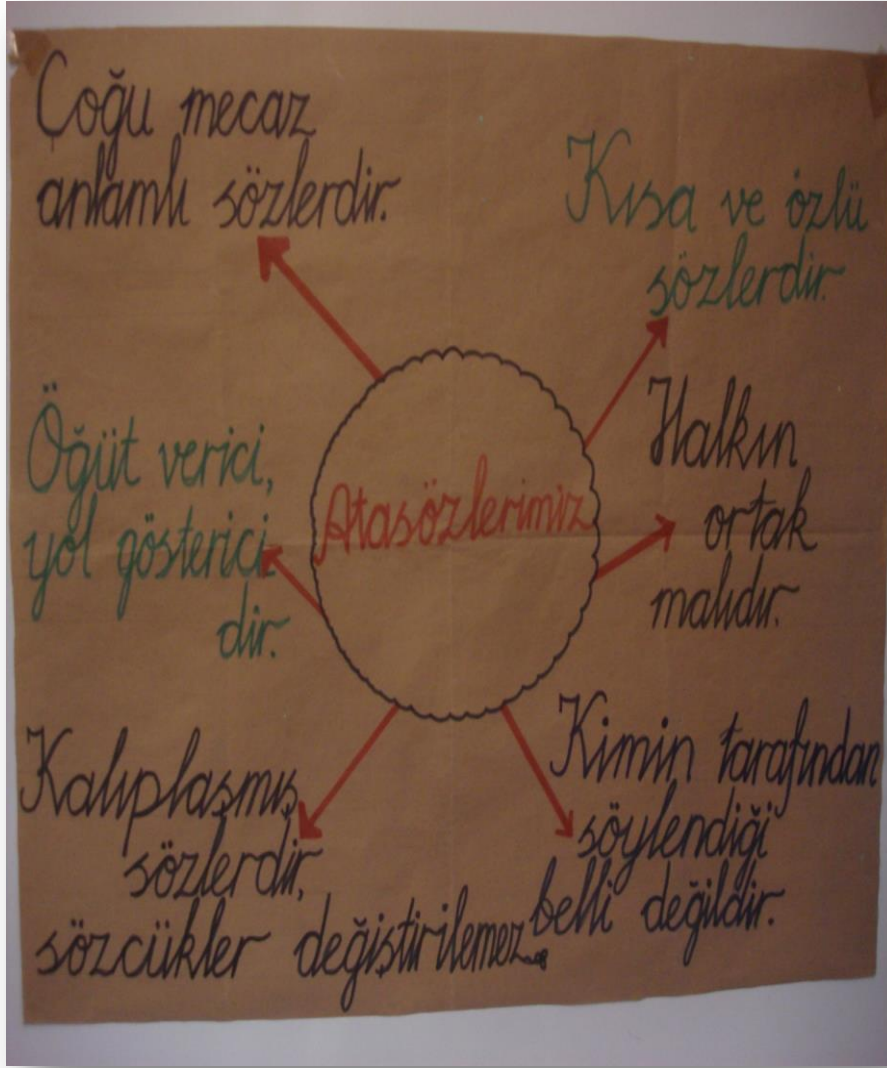
- Daha önceden hazırladığım ve atasözlerinin özelliklerinin yazılı olduğu posterin üzerini dosya kâğıtlarıyla kapatıp tahtaya astım. Ön çalışma olarak verdiğim araştırma bilgi notlarının yazılı olduğu defterlerini çıkarmalarını istedim.
- “Atasözlerinin bir özelliğini söyleyin. Bilerseniz posterin bir perdesi açılacak.” diye yönerge verdim. Sırayla söylediler ve poster tamamen açılmış oldu. (Ön çalışma sayesinde hazırlıklı olduklarından katılımında bulundular. Bu da çok hoşlarına gitti.)
(10 dakika)

Fotoğraf2: Atasözleri özelliklerinin yazılı olduğu ve öğrenci katılımını sağlamak amacıyla kapatılmış posterin fotoğrafı

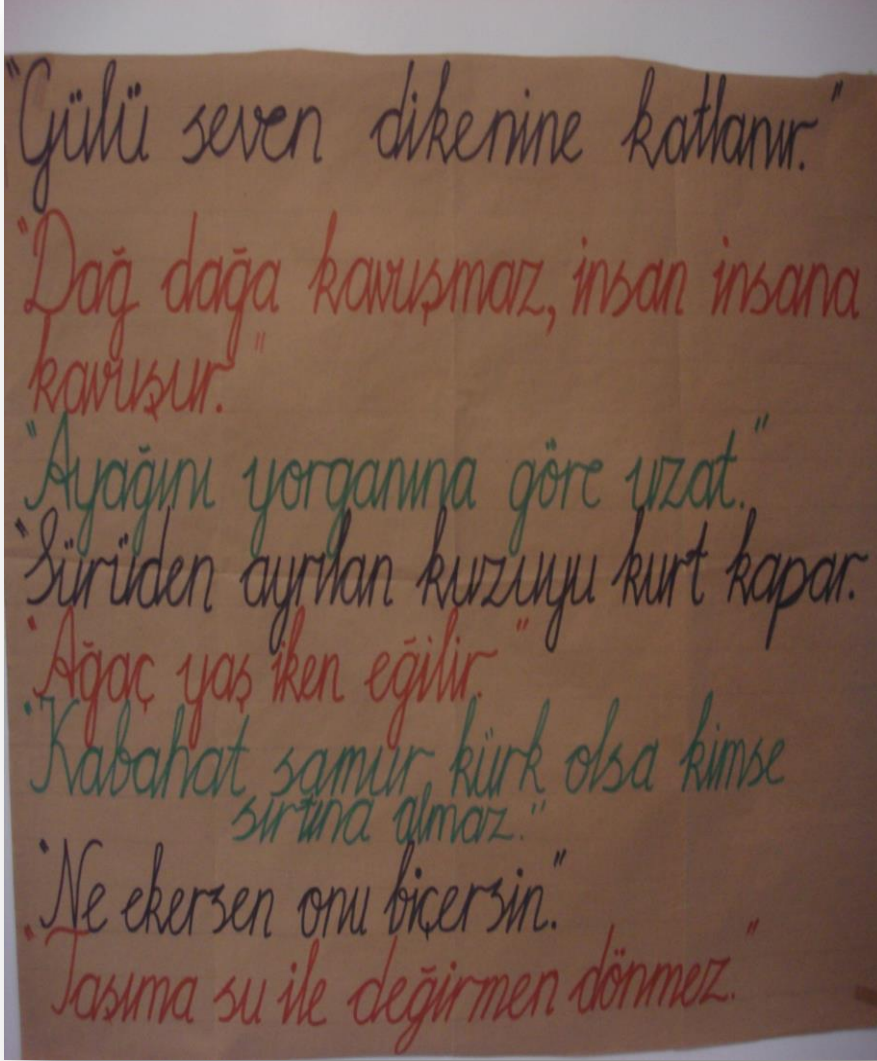
Fotoğraf3: Hazırlık çalışmasından faydalanarak atasözlerinin özelliklerini söyledikçe açılan posterin fotoğrafı

Fotoğraf4: Öğrenci katılımıyla açılan Bilgi Posterini gösteren fotoğraf

Atasözleri Listesi

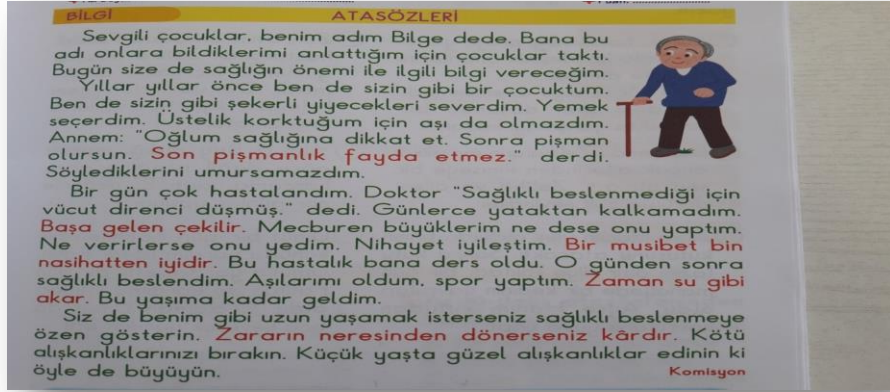
- Atasözlerinden örnekler yazdığım listeyi de tahtaya astım.
- Öğrenciler okudular ve anlamını konuştuk.(10 dakika)

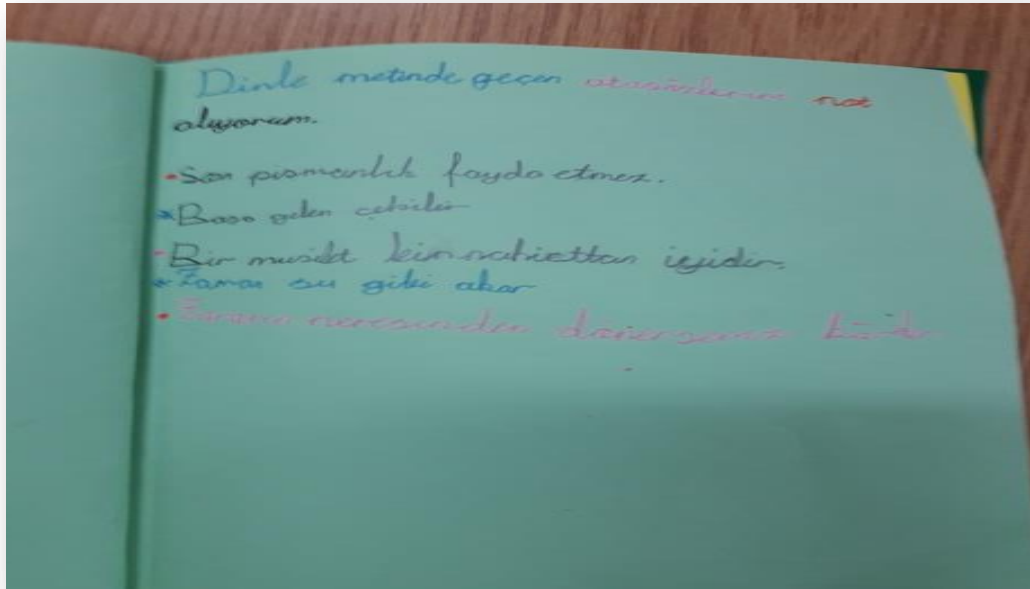
Fotoğraf5: Atasözlerinden örneklerin listelendiğini gösteren fotoğraf

Dinleme Not Alma

Atasözleri metnini okudum. Dinlerken metinde geçen atasözlerini fark etmek için çaba gösterdiler ve mini dosya ürün sayfasına not aldılar. Seçtikleri bir atasözünün anlamını sözlükten bularak ürün sayfasına yazıp resimlediler. (15 dakika)

Fotoğraf6: Dinlemeye odaklanmaları, atasözlerini fark etmeleri ve not almaları amacıyla öğretmen tarafından okunan metnin fotoğrafı

Fotoğraf7: Metni dinleyerek not aldıkları atasözlerini gösteren fotoğraf

Fotoğraf8: Not aldıkları atasözlerinden birini seçerek (seçme şansı vermek öğrenci için önemlidir) anlamını kaynaklardan araştırıp bulduğu çalışmayı gösteren fotoğraf

Etkinliğin değerlendirme aşamasında sınıf 24 öğrenciden oluştuğu için altışar kişilik gruplar oluşturuldu. "t" formatı yönergesi verilerek etkinliğin değerlendirileceği söylendi. Bu arada her grup kendi arasında konuşarak ne yazacaklarına karar verdi.

Atasözü

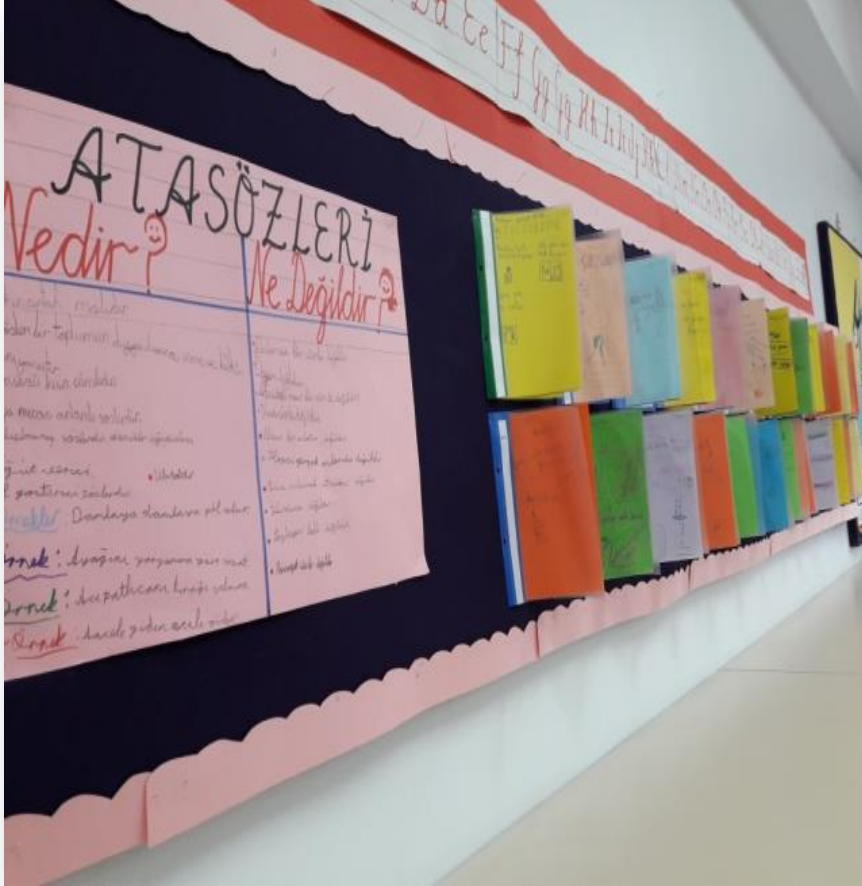
Nedir? Ne Değildir? " t" formatı ile değerlendirildi.

(t formatı akla gelebilecek her kavram/terim için kullanılabilir. Kâğıdın dikey olarak en üstüne kavram yazılır. t harfinin bir koluna Nedir? diğer koluna Ne Değildir? yazılır. t formatı gruplara / bireylere dolaştırılarak grupların / bireylerin görüş ve düşünceleri "t" nin sağlı sollu kollarının altına yazdırılır. Bu format değerlendirme için kullanılabilir gibi ön bilgi yoklaması için de kullanılabilir.)

"t" formatı yönergesi:

- Her grup birer cümle yazacak.
- Bir sonraki grup, bir önceki grubun yazdığını okuyacak, yazılmayanı yazacak. ("Dinlerken; dikkatli dinle, söyleneni söyleme" uyarısı, yazarken de dikkatli oku, yazılanı yazma." diye yapılır.)

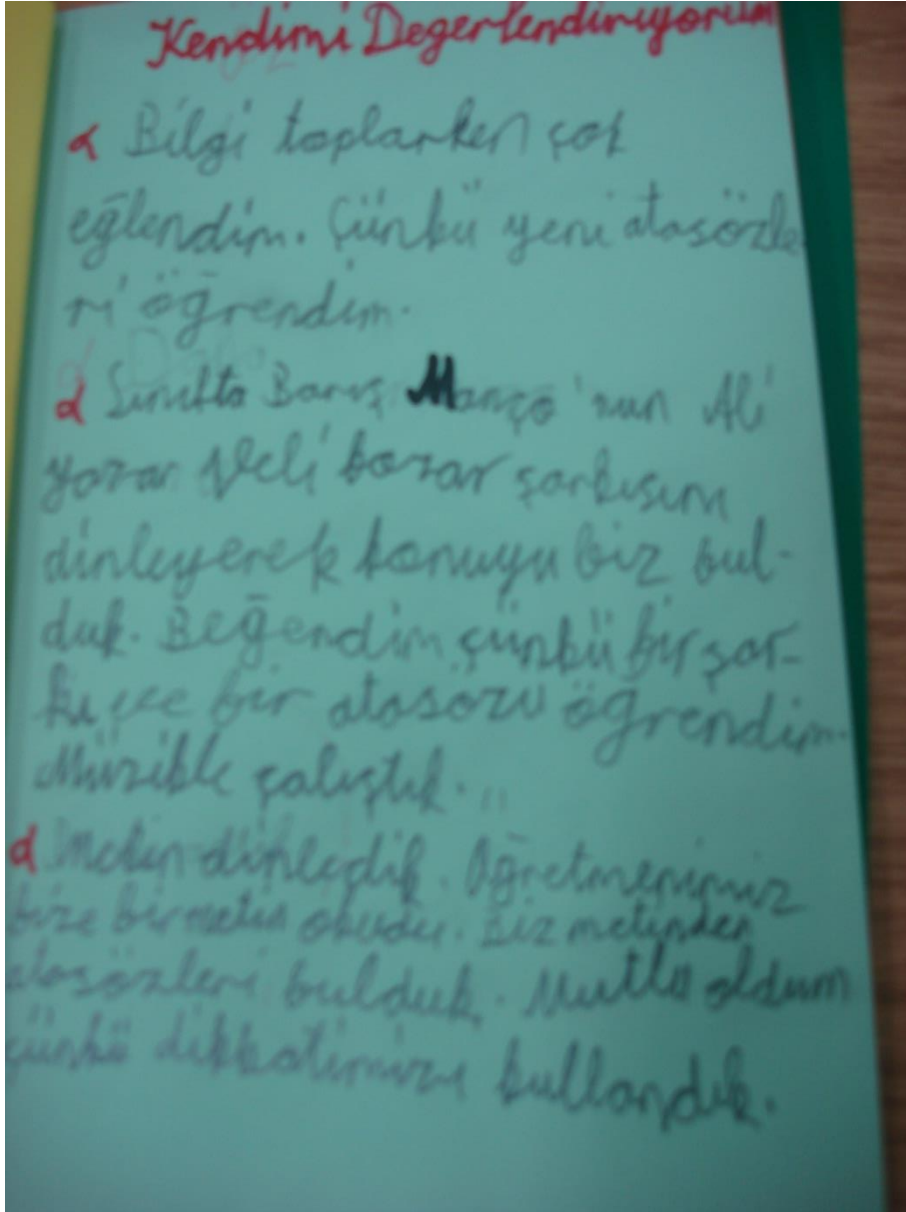
- “Nedir?” sorusunu ön çalışma notlarına ve sınıftaki ön bilgi yüklemesine dayanarak kolayca cevapladılar.
- “Ne değildir?” sorusunda zorlandılar ve düşünceleri gerekti. Bu zorlayıcı bir taktiktir. Grupça tartışarak atasözlerinin ne olmadığına karar verip yazdılar. (“Anlamsız konuşmalar değildir. Deyim değildir. Uzun konuşmalar değildir.” gibi ifadeler kullandılar.) (15 dakika)

Fotoğraf9: “t” değerlendirme formatını ve öz değerlendirmeden sonra ürünlerin sergilendiğini gösteren fotoğraf

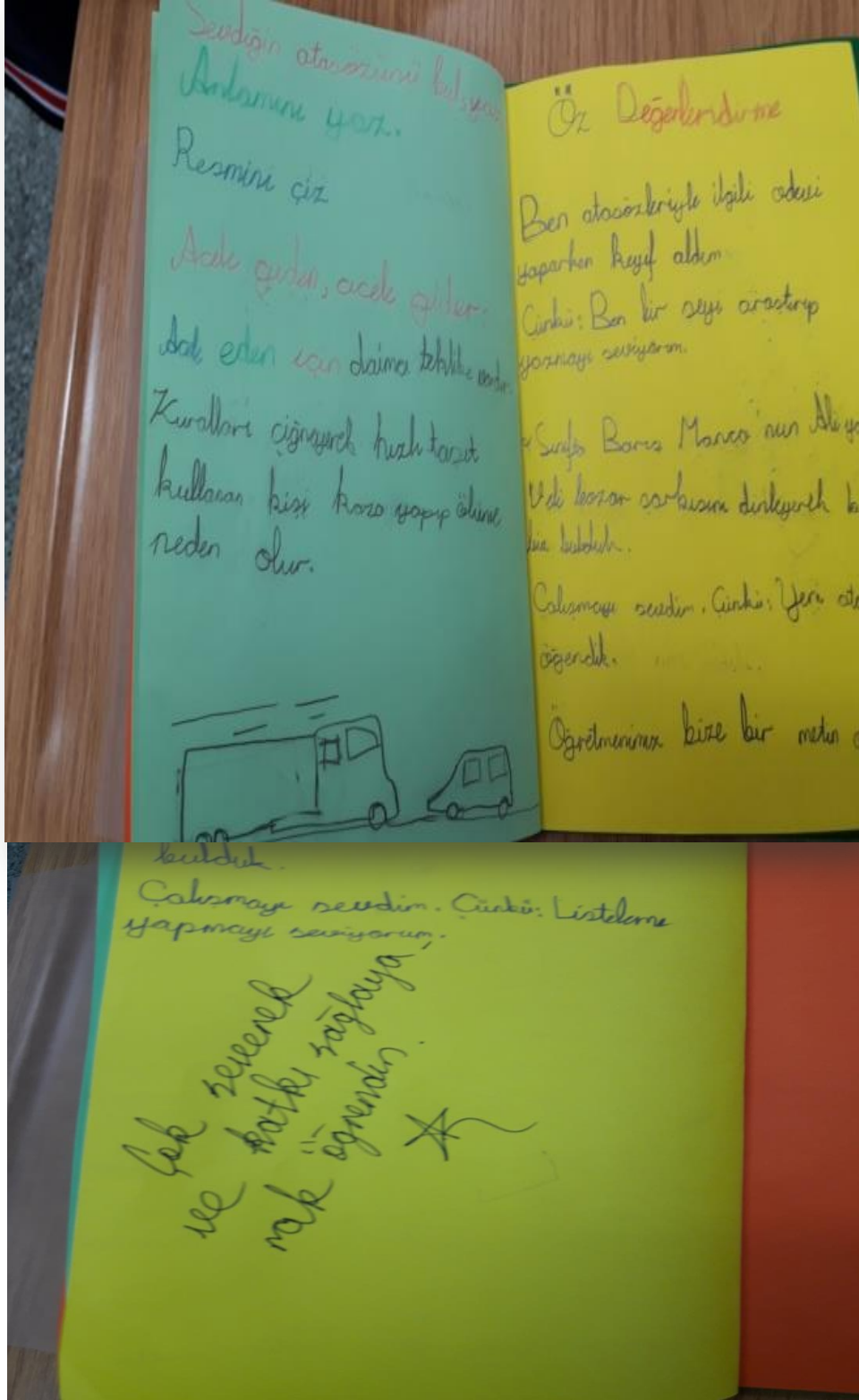
Etkinlikle ilgili öz değerlendirme yaparak öğrendiklerini, duygularını ve düşüncelerini yazdılar. (10 dakika)

- Daha önce bilmeyip de bu çalışmada neler öğrendim?
- Bu çalışma hakkındaki duygu ve düşüncelerim nelerdir?

Fotoğraf10: Öğrencilerin etkinlik hakkında duygu ve düşüncelerini belirttikleri yazının fotoğrafı

Etkinlikten sonra hem öğrencinin hem de öğretmenin kendi kendini değerlendirmesi anlamlı ve doğru bir temel oluşturması bakımından önemlidir. Öğrencilerin yapacakları öz değerlendirme bir lüks değil, biçimlendirici değerlendirmenin olmazsa olmaz bir parçasıdır. Biri bir şey öğrenmeye çalıştığında, harcadığı çabaya verilecek geri bildirim üç ögesi vardır: 1. İstenen hedefin yeniden tanımlanması, 2. Şu anki durumu hakkındaki kanıtlar. 3. Bu ikisi arasındaki farkı kapatmanın yolu hakkında bilgi. Herhangi birinin öğreniminde ilerleme gösterebilmesi için bu üç öğenin bir ölçüde anlaşılması gerekir (Black ve William, 2002).

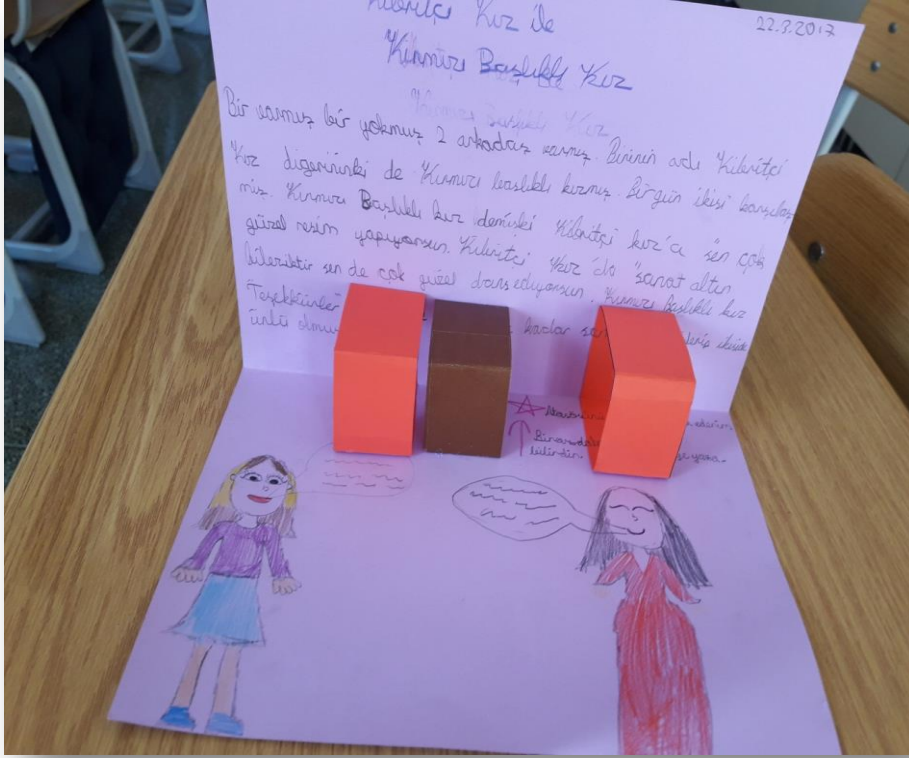

Fotoğraf11: Öğrencilerin etkinlik hakkında duygu ve düşüncelerini belirttikleri yazının fotoğrafı

- Öz değerlendirmeden sonra, öğrenci ürünlerine birer cümle ile dönüt yazdım.
- Ürünler sergilendi. Daha sonra ailelerine sunmak üzere, gelişim dosyasına kaldırıldı.
(Buraya kadar olan bölüm iki ders saatinde tamamlandı)

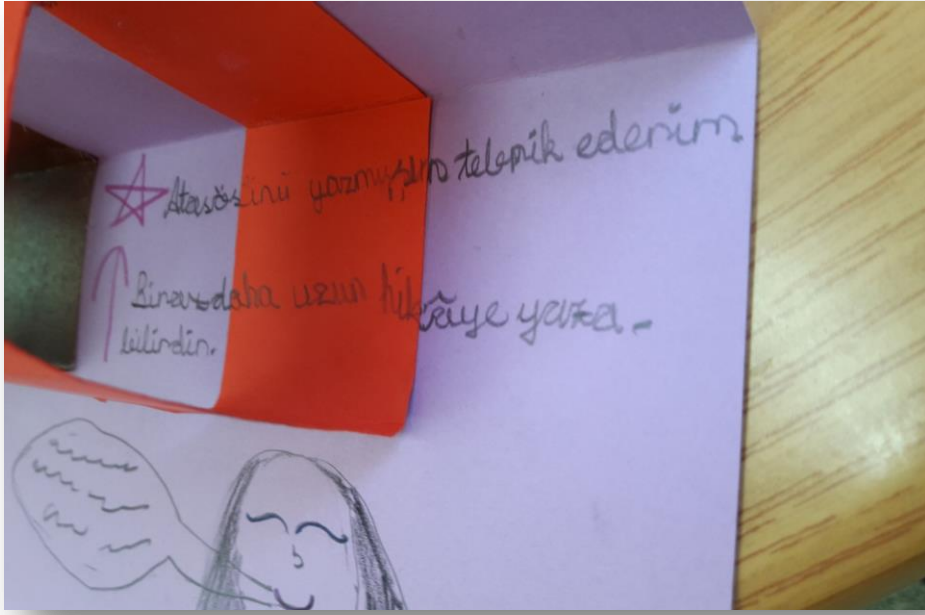

Fotoğraf12: "Haftanın Okuma Saati" nde tüm sınıfa alınan ve kütüphanede okuduğumuz, adını atasözünden alan kitabın fotoğrafı

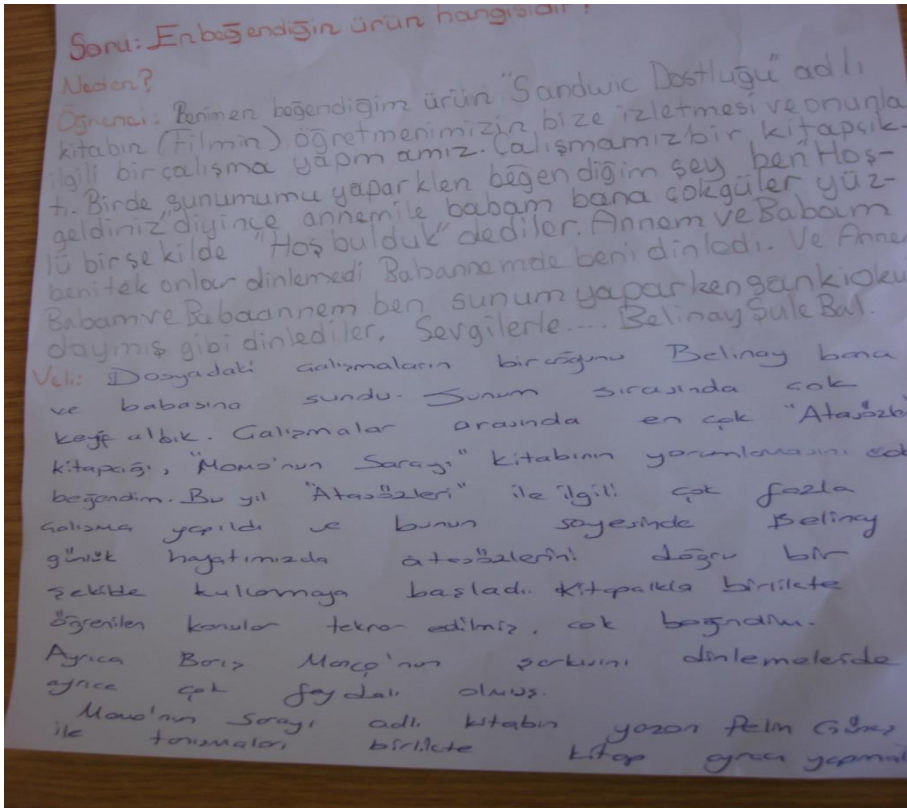

Fotoğraf13: "Haftanın Yaratıcı Yazma Etkinliği"nde farklı masalların kahramanlarını bir araya getirdiler. Kahramanların konuşmalarında atasözleri kullandılar. Bu etkinlik ürününü gösteren fotoğraf

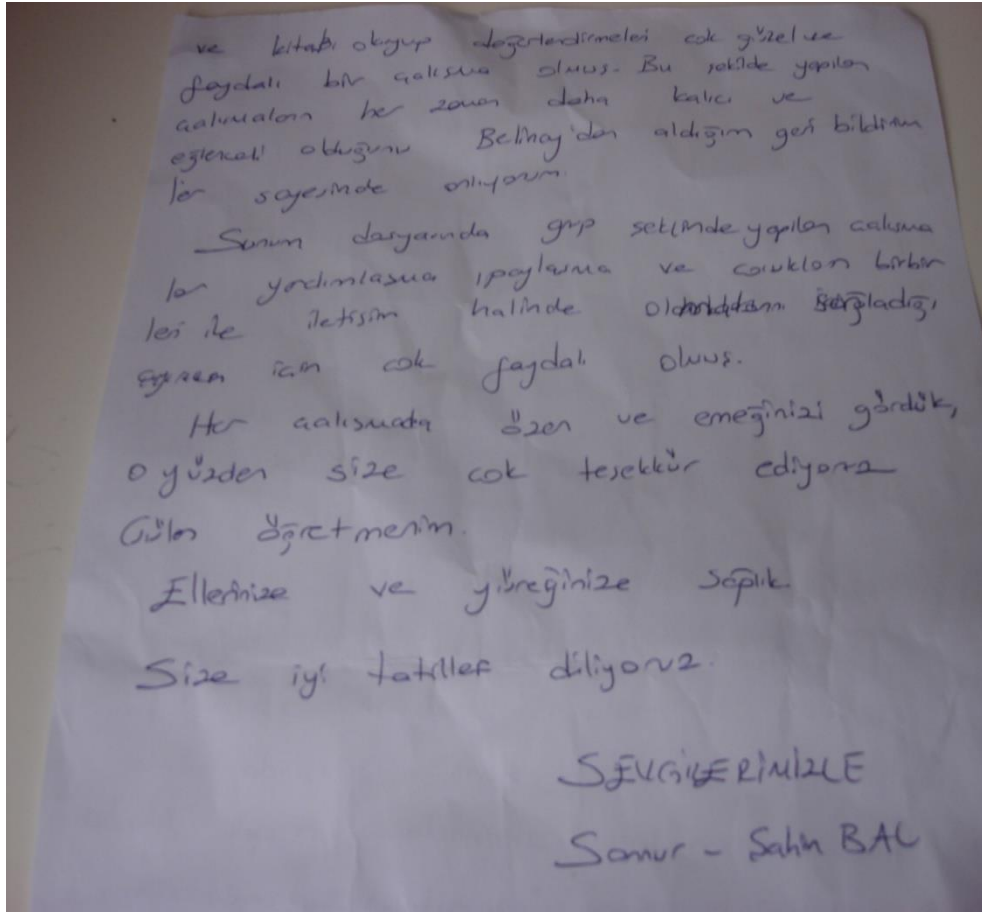
- Yaratıcı yazma etkinliği "Bir Yıldız, Bir Dilek" yöntemi kullanılarak, akran değerlendirmesi yapıldı.
- Bir Yıldız, Bir Dilek Akran değerlendirmesi, daha üst sınıflarda İki Yıldız, Bir Dilek olarak da uygulanır. Uygulanması kolay, etkili bir yöntemdir.
- Yıldız: En beğendiği bir şey,
- Dilek: Arkadaşının geliştirmesi gereken yönünü yazar. Akranından aldığı dönüt öğrenci için çok daha etkili olur. (Yazma ve değerlendirme 40 dakika)

Fotoğraf14: Öğrencilerin, "Akran Değerlendirme" yazısını gösteren fotoğraf

Fotoğraf15a: Etkinlik ürünleri öğrenci tarafından eode veliye sunuluyor. Bu sunum yapıldıktan sonra veli görüşünü yansıtan bir fotoğraf

Fotoğraf15b: Etkinlik ürünleri öğrenci tarafından evde veliye sunuluyor. Bu sunum yapıldıktan sonra veli görüşünü yansıtan bir fotoğraf

SONUÇ

Etkinliğin her aşamasına öğrenenler keyifle katıldıkları için sınıf yönetimi problemi yaşanmamıştır. Öğrenciler, teneffüste bile çalışmalarını devam ettirmek istediklerini belirtmişlerdir. Etkinliğin müzik, dans, dinleme, dikkat, araştırma, değerlendirme, bireysel ve grup çalışması bakımlarından değerli bir çalışma olduğu görülmüştür. Anlayış olarak farklı öğrenme alanlarına ve her sınıf düzeyine uygulanabilir.

Grup içi ve gruplar arası etkileşimli öğrenmeyi gerçekleştirmek için "t" formatı çalışması öğrencileri sürece kattığından, öğrenmeye yönelik bir değerlendirme fikri olarak etkinliğe dâhil edilmiştir.

Öğrenme çıktıları düşünüldüğünde, iki aya yakın süredir hemen her gün okuduklarında, duyduklarında buldukları atasözünü fark etmeleri, anlamını araştırmaları, bir atasözü daha öğrendim diye sevinmeleri amaca ulaşıldığının kanıtıdır. Başlayıp biten etkinlik ve öğrenmeler, uzun soluklu devam eden öğrenmeler kadar doğurgan ve derin olmuyor. Örneğin yine bir okuma ve anlama saatimizde sınıfça "Ev Alma, Komşu Al" adlı kitabı okuduk. Hemen sözlükler çıktı ve anlamı araştırıldı. Bu yaş grubu için oldukça etkin çalışmalar gerçekleşti.

Haftalık yaratıcı yazma çalıŐmamızda farklı masal kahramanlarını bir araya getirip diyalog yazdılar ve en az bir atasözü kullandılar. Sürecin devam etmesi ve bilginin kullanılması etkinliğe değer katmıştır. Yaratıcı yazma aşamasında kullandıkları atasözleri ile ilgili yorum yapabilmışlerdir. Örneğin: Damlaya damlaya göl olur. atasözü için, “Para biriktirmiş, en önemlisi de sabrı öğrenmiş.” gibi ifadeler kullanarak değerli olanı vurgulamışlardır.

Bilme, anlama ve yapma aşamalarını başarıyla uygulamışlardır. Grup değerlendirmesi, öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi ile güçlü yönlerinin ve geliştirilmesi gereken yönlerinin farkına varmışlardır. Konunun anlamı, ev ödevleriyle, testlerle, açık uçlu sorularla, eşleŐtirmeli çalıŐmalarla derinleŐtirilmiş ve pekiŐtirilmiştir.

KAYNAKÇA

Aydoęan, R. (2015). Deyimler ve Atasözleri sözlüğü. Ankara: Evrensel İletişim Yayınları

Bulut, S. (2015). 101 Atasözü Öykü. Ankara: Tudem Yayınları

Gravois, By Michael. 35 Ready- To-GoWaystoPublishStudents’ research and writing professional books. New York. Toronto. London. Auckland. Sydney.

Tunç, O (2014). Düşündüren Atasözleri. Kuru Kuru Atasözü Olmaz. Yanında bi’ öykü iyi gider. İstanbul: Yuva Yayınları

Yüksel, T. (2016) Deyimler Atasözleri ve Güzel Sözler Sözlüğü. İstanbul: Özyürek Yayınevi.

Őarkı

Manço, B. Ali Yazar, Veli Bozar MP 3